
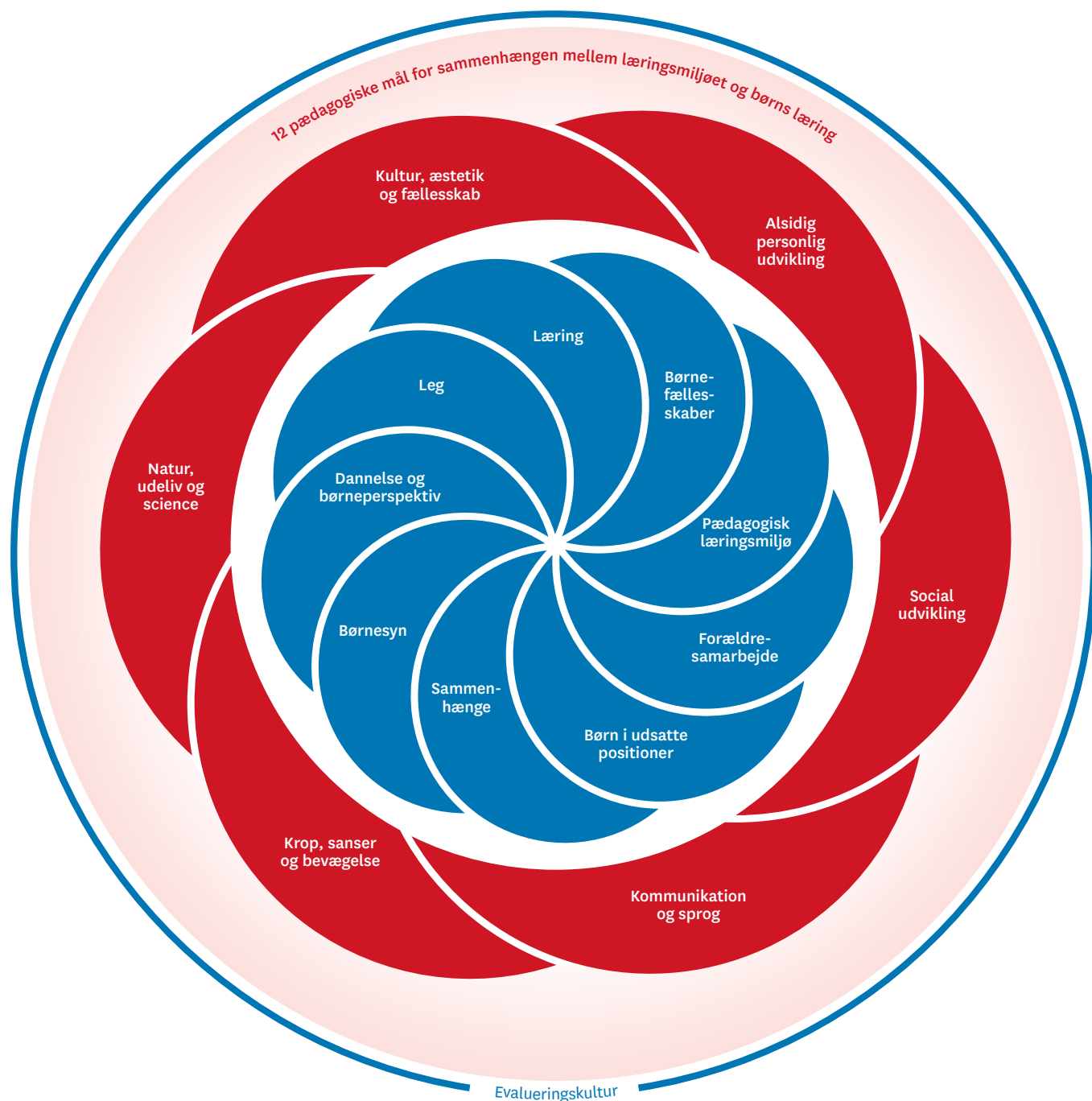

Pædagogisk læreplan for

A woman with short grey hair, wearing a blue top and dark shorts, is crouching in a lush green garden. She is holding a small, brown, textured object in her open palm, showing it to two young children. One child, a girl with blonde hair in pigtails wearing a light purple dress, is looking at the object. The other child, a boy with blonde hair wearing a light-colored t-shirt and dark pants, is also looking at the object. The background is filled with green foliage and trees, suggesting an outdoor setting.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser, refleksioner og eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde med børnene.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag, samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

En forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og tilhørende bekendtgørelse, der også er udfoldet i publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold*, som der henvises til løbende.

Pædagogisk grundlag og pædagogisk profil

Det fælles pædagogiske grundlag består af ni centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

De ni elementer er: Børnesyn, dannelse og børneperspektiv, leg, Læring, børnefællesskaber, pædagogisk læringsmiljø, forældre-samarbejde, børn i udsatte positioner og sammenhænge.

Nogle elementer i form af eksempelvis børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø. Mens andre elementer såsom eksempelvis forældresamarbejdet kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.

Den styrkede pædagogiske læreplan s. 14

Her beskriver vi kort, hvordan det fælles pædagogiske grundlag kommer til udtryk hos os, herunder i forhold til vores pædagogiske profil (lokale forhold som for eksempel børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering, værdier mv., der har betydning for vores pædagogiske arbejde).

Pædagogisk læringsmiljø

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

Den styrkede pædagogiske læreplan s. 22

Hvordan skaber vi *hele* dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Børn i udsatte positioner

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.

Den styrkede pædagogiske læreplan s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø der tager højde for børn i udsatte positioner og understøtter deres trivsel, læring, udvikling og dannelse?

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.

Den styrkede pædagogiske læreplan s. 30

Hvordan integrerer vi børnemiljøet i vores arbejde med at skabe et stærkt pædagogisk læringsmiljø?

Herunder hvordan inddrager vi børneperspektivet i arbejdet med at vurdere børnemiljøet?

Samarbejde med forældre om børns læring

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.

Den styrkede pædagogiske læreplan s. 24

Hvordan samarbejder vi med forældre om sociale fællesskaber og relationer, samt om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Inddragelse af lokalsamfundet

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.
Den styrkede pædagogiske læreplan s. 30

Den styrkede pædagogiske læreplan s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklasse

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.

Den styrkede pædagogiske læreplan s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø, så det understøtter sammenhæng for børn mellem dagtilbud og skole?

Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.

De seks læreplanstemaer

De seks læreplanstemaer skal ses i sammenhæng med det pædagogiske grundlag, i samspil med hinanden og med de pædagogiske mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Alsidig personlig udvikling

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.

Den styrkede pædagogiske læreplan, s. 36-37

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling

Her beskriver vi korte refleksioner og/eller eksempler på, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- understøtter de to pædagogiske mål for alsidig personlig udvikling
- bygger på det fælles pædagogiske grundlag
- ses i samspil til øvrige læreplanstemaer.

Social udvikling

Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed. Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj mm.

Den styrkede pædagogiske læreplan, s. 38-39

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Her beskriver vi korte refleksioner og/eller eksempler på, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- understøtter de to pædagogiske mål for social udvikling
- bygger på det fælles pædagogiske grundlag
- ses i samspil til øvrige læreplanstemaer.

Kommunikation og sprog

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.

Den styrkede pædagogiske læreplan, s. 40-41

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Her giver vi korte refleksioner og/eller eksempler på, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- realiserer de to mål for kommunikation og sprog
- bygger på det fælles pædagogiske grundlag
- ses i samspil til øvrige læreplanstemaer.

Krop, sanser og bevægelse

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen.

Den styrkede pædagogiske læreplan, s. 42-43

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops-og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes krop, sanser og bevægelse?

Her beskriver vi korte refleksioner og/eller eksempler på, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- understøtter de to pædagogiske mål for krop, sanser og bevægelse
- bygger på det fælles pædagogiske grundlag
- ses i samspil til øvrige læreplanstemaer.

Natur, udeliv og science

Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension. Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.

Den styrkede pædagogiske læreplan, s. 44-45

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene udvikler sig gennem natur, udeliv og science?

Her beskriver vi korte refleksioner og/eller eksempler på, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- understøtter de to pædagogiske mål for natur, udeliv og science
- bygger på det fælles pædagogiske grundlag
- ses i samspil til øvrige læreplanstemaer.

Kultur, æstetik og fællesskab

Kultur er både en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet. Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på forskellige måder og forstå deres omverden.

Den styrkede pædagogiske læreplan, s. 46-47

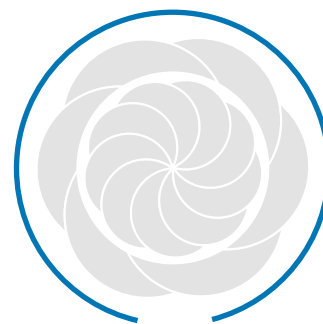
1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene udvikler sig gennem kultur, æstetik og fællesskab?

Her beskriver vi korte refleksioner og/eller eksempler på, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- understøtter de to pædagogiske mål for kultur, æstetik og fællesskab
- bygger på det fælles pædagogiske grundlag
- ses i samspil til øvrige læreplanstemaer.

Evaluering og løbende dokumentation

Arbejdet med den pædagogiske læreplan skal evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Der skal sikres en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.

Det er ikke et lovkrav at beskrive dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan.

Hvordan etablerer vi en evalueringskultur, hvor vi løbende dokumenterer og evaluerer vores pædagogiske læringsmiljø stående på det pædagogiske grundlag og de tolv pædagogiske mål i den styrkede pædagogiske læreplan?

Skabelon til udarbejdelse af pædagogisk læreplan

Formålet med denne skabelon er at inspirere og understøtte udarbejdelsen af jeres lokale pædagogiske læreplan.

Skabelonen kan bruges som inspiration og understøtter, at den pædagogiske læreplan udarbejdes, så den omfatter de gældende lovkrav. Samtidig indeholder den jeres dagtilbuds overvejelser vedrørende løbende dokumentation og evaluering.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende og børneperspektivet er tydeligt. Læreplanen giver jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i jeres dagtilbud.

Læreplanen skal udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag, samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Den pædagogiske læreplan skal evalueres mindst hvert andet år. Forældrebestyrelsen skal inddrages i udarbejdelsen, evalueringen af og opfølgningen på læreplanen.

Den pædagogiske læreplan skal være skriftlig. Derudover er der ingen krav til selve formen på læreplanen.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets udgivelse *Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold*.

HER KAN I FINDE YDERLIGERE INSPIRATION TIL ARBEJDET MED DEN PÆDAGOGISKE LÆREPLAN?

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan man kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluering af pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Pædagogisk læreplan

© 2018, Børne- og Socialministeriet

Citat med kildeangivelse er tilladt

Design: BGRAPHIC og Danmarks Evalueringsinstitut
Foto: Kamilla Bryndum

ISBN (www): xx